

Kyläkävelyraportti SORKKA 20.6.2017

Kaisu Wallin
ProAgria Länsi-Suomi / MKN Maisemapalvelut

TAUSTAA

Kyläkävely on osa ProAgria Länsi-Suomen ja Länsi-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten Matkaillen kylillä -hanketta. Hanke on kohdennettu Ravakka ry:n ja Varsin Hyvä ry:n toiminta-alueelle 8-tien varren kyläläisille, yhdistyksille ja yrityksille. Hankkeessa on mukana kyliä Raumalta, Laitilasta, Mynämäeltä, Maskusta ja Nousiaisista.

Hankkeen aikana kehitetään kylien matkailullisia ja maisemallisia vetovoimatekijöitä. Kylämatkailua edistetään muun muassa suunnittelemalla kyliin tapahtumia, opasteita ja lisäämällä sähköistä tiedonvälitystä. Tavoitteena on myös lisätä asumisviihtyisyyttä, säilyttää ja hoitaa kulttuurimaisemaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta.

SORKAN KYLÄKÄVELY

Sorkan kyläkävely järjestettiin tiistaina 20.6.2017. Kävelyjäitä oli yhteensä reilut 10. Kyläkävely aloitettiin Sorkan kylätalolta, josta siirryttiin suoraan tarkastelemaan aitta-kahvila -projektin etenemistä. Aitalta käveltiin Sorkan maantietä pitkin Sohantien risteykseen, jossa oli tien varressa palokiveksi kutsuttu kivi. Palokiveltä käveltiin Rannanvuoren kalliolle. Kyläkävely päätettiin Mantereenpään saunalle, johon siirryttiin autoilla.

Matkaillen kylillä -hankkeen puitteissa järjestetään Sorkassa ainakin yhdet maisemanhoitotalkoot. Hankkeen aikana tullaan järjestämään kylässä talkoita, tapahtumia ja työpajoja.

Tähän raporttiin on koottu joitakin Sorkan kylämaiseman tunnuspiirteitä, poimittu mahdollisia kehittämiskohteita sekä mm. osoitettu sopivia kohteita mm. maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksille. Loppuun on listattu myös joitakin vinkkejä maisemanhoitotöihin sekä koottu tietoa kulttuuriympäristön ja maisemanhoidon rahoitusmahdollisuuksista.

Kävelyn järjestelyissä auttoi Sorkan kyläyhdistyksen aktiiviset jäsenet. Lämmin kiitos osallistujille ja etenkin kyläyhdistyksen jäsenille yhteistyöstä, organisoinnista ja ideoinnista.

1. Aitta

Arvo: Aitta on kulttuurihistoriallisesti sekä maisemallisesti arvokas. Rakennus on osa Sorkan tiemaisemaa, joka kulkee läpi Sorkan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Idea aittaan perustettavasta kesäkahvilasta syntyi kaksi vuotta sitten ja nyt aittaan avataan kesäkahvila heinäkuun ajaksi. Aittaa ja sen ympäristöä on kunnostettu kahvilatoimintaan sopivaksi mm. rakentamalla kulkuluiskaa oven eteen, sisätiloja rakentamalla ja sorastamalla piha-alueita.

Aittaan rakennettava kesäkahvila on hyvä tapa pitää huolta vanhasta rakennusperinnöstä. Sorkan Kyläyhdistys on aittakahvila -projektillaan kehittänyt kylän matkailupalvelua.

Toimenpidesuositus: Aitan ympäristöä tulisi kehittää maltillisesti ja säilyttää mahdollisimman hyvin ympäröivä kallioketo. Autot pysäköidään kylätalon pihaan, ettei tieturvallisuus vaarantuisi ja että vältytään turhalta ympäristön kulumiselta. Aitan ns. terassille ideoitii liuskekivipäällysteistä etuosaa ja kalliolle tulisi pöytiä ja tuoleja.

Kahvilan opasteita tulisi sijoittaa tien varteen niin, että ne kertoisivat jo kaukaa tulevasta kahvilasta. Paikoiksi ehdotettiin Sorkanmaantien vartta lähellä 8-tietä sekä Haapasaarentien risteystä. Kyltteihin liittyvistä lupa-asioista ja opasteiden ideoinnista järjestetään koulutus lokakuussa 2017 Mynämäellä.

Keskusteltiin myös aitan maalaamisesta punamullalla. Aitta-projekti sopisi myös MKN Maisemapalveluiden Vuoden Maisemateko -ehdokkaaksi.

2. Palokivi

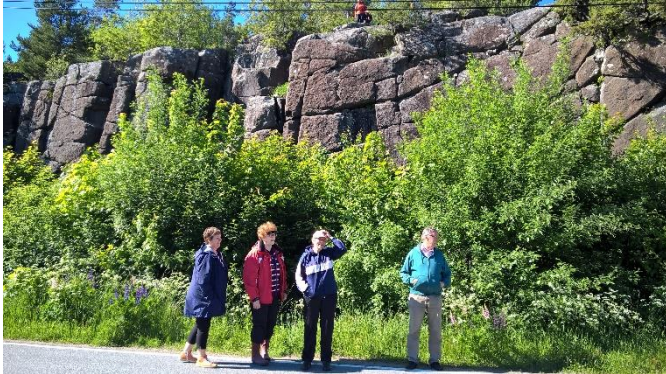
Arvo: Palokiveksi kutsutaan Sorkan maantien varrella yksityisellä piha-alueella sijaitsevaa kiveä, johon on kaiverrettu teksti ”S K Balo 18/5 1846”. Kivi on muistomerkki Sorkan vuoden 1846 palosta, joka alkoi Kylänpään tontilta levi-
ten koko kylään. Kivi sijaitsee Sohantien risteyksessä Kylänpään tontin jäädessä tien toiselle puolelle.

Kivi sijaitsee yksityisen piha-alueen puolella. Tontin omistaja ei ollut paikalla keskustelemassa kivistä.

Toimenpidesuositus: Kivi oli raivattu esiin juuri ennen kyläkävelyä. Kivi on kaiverrettiin muisto kylän historiasta ja sen edusta tulisi pitää jatkossakin avoinna.

Kiven kaiverrusta on korostettu vaalealla maalilla, joka nyt oli kulunut pois. Kaiverrustekstin voisi jälleen maalata.

Kiven päälle oli istutettu kivikkokasvillisuutta ja kivi oli tuotu siten kauniisti esille. Kiven vieressä oli geokätkö, jossa kerrottiin Sorkan palosta.

3. Rannanvuoren kallio

Arvo: Rannanvuori on arvokas kallioalue sekä maisemallisesti, geologisesti että biologisesti. Alueella on tavattu vuonna 2010 mäkitervakkoa, ruoholaukkaa ja kissankäpäliä, jotka olivat enää jäljellä edellisestä inventoinnista vuodelta 1996. Näiden lisäksi vuonna 2010 alueelta löytyi huomionarvoinen ukontulikukka, johon aiemmissa kartoituksissa ei ole törmätty. Rannanvuoren kallioalue, joka on talvella valaistu ja jääkiipeilijöiden suosiossa, on maakunnallisesti arvokas perinnemaisema.

Rannanvuoren kallioalueen maanomistaja ei ollut mukana keskustelussa, jota käytiin kallioalueen hoidosta.

Toimenpiteet: Kallioseinämän edestä on raivattu pusikkoa viimeksi vuonna 2013. Raivaus tulee tehdä säännöllisesti kolmen vuoden välein.

Rauman kaupungin elinkeinoasiantuntija Mirja Kotirantaan on otettu yhteyttä ti 27.6. ja hänen kautta Åke Vastavirralla kuultu, että alueen raivauksesta on tehty hoitosuunnitelma ja suulliset luvat raivaukseen on saatu Jesse Wihlmanilta ja Markku Rannalta. Raivauksen toteuttaa Kyläyhdistys.

Rannanvuoren maisemanhoidon jatkuvuutta voitaisiin edistää niin, että alueelle haettaisiin Maaseudun luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon tukea maaseutuvirastosta. Tukea kutsutaan ympäristösopimukseksi ja siinä sitoudutaan hoitamaan maisemaa 5-vuotta raivaamalla ja niittämällä.

Aluetta voisi kehittää matkailullisesti erityisluontoisuuden takia. Kallion päältä löytyy geokätkö.

Lähde: Varsinais-Suomen ELY: Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot. Rauma. 2011.

4. Mantereenpää

Arvo: Mantereenpäässä sijaitseva rantasauna on kyläyhdistyksen ylläpitämä. Saunan ja sen ympäristön hoito siirtyivät kokonaan kyläyhdistykselle keväällä 2017. Rauman kaupunki omistaa alueen ja maksaa hoitorahaa yhdistykselle.

Mantereenpäässä on myös venelaituri ja vanha leirikeskus, joka on ollut poissa käytöstä jo monta vuotta. Leirikeskukseen kuuluu mm. iso ruokailukatos ja keittiö, varistorakennus sekä luhtiaitta.

Leirikeskuksen paikalle suunnitellaan kesäteatteritoimintaa. Kesäteatteri toisi paljon lisäarvoa Sorkan kylään ja vanha leirikeskus tulisi käyttöön.

Toimenpidesuositus: Rantasaunalta laiturille johtavan polun vartta tulisi raivata avoimemmaksi. Sorapolulle sijoitetut askelkivet voisi asettaa uudelleen paikalleen. Betonilaatat olivat liikkuneet ja nousseet paljon paikoiltaan.

Rantakaislikkoa oli niitetty ja niittojäte jätetty rannalle kasaan. Niittojäte tulisi kerätä ja kuljettaa pois alueelta.

Kesäteatteritoiminnan kehittämistä keskusteltiin torstaina 22.6 kyläyhdistyksen jäsenen ja teatterilaisten kanssa. Raumalainen harrastelijateatteri haluaisi rakentaa kesäteatterin Mantereenpäähän. Pohdittiin alueen soveltumista kesäteatterille, toiminnan yleishyödyllisyyttä ja rahoitusmahdollisuuksia. Sovittiin että teatteri hakee rahoitusta ja tekee hankesuunnitelman. Rahoitusta haetaan ainakin Leader Ravakka ry:ltä ja Satakunnan kulttuurirahastosta. Matkaillen kylillä -hanke ja Sorkan Kyläyhdistys auttavat rahoituksen hakuprosessissa selvittämällä esim. muiden kesäteatteritoimintojen rahoituskanavia. Matkaillen kylillä -hankkeen puitteissa voidaan suunnitella teatterin toimintojen sijoittumista alueelle.

VINKKEJÄ KYLÄMAISEMAN HOITOON

1) Maiseman avaaminen raivaamalla

Maiseman avaamisen raivaamalla tarkoituksena on paljastaa jokin tai joitakin keskeiseksi ja tärkeiksi koettuja näkymiä esim. vesistöihin, pelloille tai rakennuksiin. Koska kerran aloitettua raivausta on jatkettava säännöllisesti vähintään muutamien vuosien välein, on tärkeää tarkoin harkita, mitä alueita otetaan hoidon piiriin ja mitä näkymiä todella halutaan avata.

Raivauksia ei tule tehdä monotonisesti ja tasavälein, aina samanikäisiä ja samanlaisia poistaen vaan valikoiden raivataan valituilta muutamien metrien mittaisilta näkymäsektoreilta kasvillisuutta pois siten, että jäävä puusto on monenikäistä, muotoista ja lajista. Kaunismuotoiset, erikoiset puuyksilöt otetaan harvennuksissa esiin. Luonnon monimuotoisuuden kannalta on tärkeää, että pysty- ja maalahot säilytetään ja suositaan marjovia lajeja (katajat, pihlajat, tuomet, paatsamat).

2) VIERASLAJIT

VIERASLAJI on alueen luontoon alun perin kuulumaton laji. Vieraslaji on levinnyt alueelle ihmisen tietoisella tai tahattomalla vaikutuksella. TULOKASLAJIKSI kutsutaan lajia, joka leviää alueelle luonnollisesti lähialueilta ilman ihmisen apua. Myös muuttolinnut ja merivirrat kuljettavat lajeja luontaisesti.

Vieraslajit ovat haitallisia, koska ne kasvavat erittäin nopeasti ja peittävät alleen alkuperäiset lajit. Monella niistä ei ole kilpailevia lajeja ja ne voivat olla taudinaiheuttajia. Ilmastonmuutos parantaa monien vieraslajien mahdollisuuksia levitä Suomessa. Vieraslajit voivat aiheuttaa sekä taloudellista että terveydellistä haittaa. Alueen virkistyskäyttö voi vähentyä ja kiinteistöjen arvo alentua. Vieraslajeja pidetään maailmassa luonnon monimuotoisuuden toiseksi suurimpana uhkatekijänä.

LUPIINI on kotoisin Pohjois-Amerikasta, josta se on tuotu puutarhakasviksi Eurooppaan. Puutarhoista se on karannut jättömaille sekä tien- ja pellonreunoille. Kasvi leviää tehokkaasti siemenistä, yksi kasvi tuottaa jopa sata siementä. Siemenet säilyvät maaperän siemenvarastossa useita vuosia. Syrjäyttää keto- ja niittyajit ja samalla niistä riippuvaiset hyönteislajit.

Torju lupiini ajoissa!

Lupiinin torjuntakeinoina käytetään niittämistä. Kukintovarret katkaistaan ennen siementen kypsymistä. Näin estetään siementen leviäminen ja vähennetään maaperässä säilyvien siementen määrää. Uudet ja pienet kasvustot kaivetaan juurineen maasta. Työläs, mutta tehokas menetelmä. Juuret kuivatetaan ennen puutarhajätteisiin laittamista. Laajoihin kasvustoihin tehoaa säännöllinen niittäminen. 3-4 kertaa kasvukaudessa tehty niitto heikentää kasvustoa ja hidastaa leviämistä. Niitto ennen siementen muodostumista. Niittojäte kerätään mieluiten pois. Kaksi kertaa tehty niitto riittää estämään leviämisen, koska siemeniä ei ehdi muodostua.

JÄTTIPALSAMI leviää kosteikoissa ja rantametsissä. Jättipalsami on tuotu Himalajan rinteiltä maahamme koristekasviksi. Se valtaa tehokkaasti muiden kasvien elintilaa. Jättipalsami on yksivuotinen, meheväärtinen ruoho, jonka voi kasvaa 1,5 – 3 metriä korkeaksi. Taimet esiintyvät yleensä tiheänä kasvustona rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla. Se lisääntyy vain siemenistä, mutta yksi kasvi voi tuottaa jopa 4 000 siementä. Siemenet sinkoutuvat ympäristöön usein metrien päähän.

Jättipalsami irtoaa helposti maasta juurineen. Kitkeminen tehdään ennen ensimmäisten siementen kypsymistä. Siemenkotia tai kukintoja ei saa jäädä maahan. Kasvi voi kasvattaa uudet juuret jopa varren palaan. Niittäminen sopii laajoille esiintymille. Se tehdään 2-3 kertaa kesän aikana esimerkiksi siimaleikkurilla tai viikatteella. Kasvi niitetään mahdollisimman läheltä maanpintaa. Nivelen yläpuolelta niitetty kasvi kasvattaa nopeasti uusia varsia. Sekä kitkemisessä että niittämisessä tulee paljon kasvijätettä. Sen käsittelyyn pitää kiinnittää huomiota.

3) Suojaistutukset ja kestävät kasvivalinnat

Tärkeimmät kriteerit monivuotisen kasvillisuuden valinnassa ovat talvenkestävyys ja valon-tarve. Suomi on jaettu kahdeksaan kasvillisuusvyöhykkeeseen. Vyöhykkeet muodostuvat talven kylmyyden sekä kasvukauden pituuden ja lämpimyden mukaan. Kasveille annetut vyöhykesuositukset kertovat, miten pohjoisessa ne todennäköisesti menestyvät. Pääosin Etelä-Savo sijoittuu III-IV vyöhykkeille. Kasvillisuusvyöhyke ei yksin kerro kasvin menestymismahdollisuuksista. Samalla tontillakin voi olla toisistaan poikkeavia olosuhteita.

Lämpimiä ja edullisia kasvupaikkoja ovat; rinteiden yläosat ja erityisesti etelärinteet, hiekka- ja hietamaat, vesistöjen rannat, runsaspuustoiset seudut ja pohjoistuulilta suojatut alueet.

Lämpimillä alueilla voi kokeilla myös hieman arempia kasveja, joiden vyöhykesuositus ei muuten ole alueelle sopiva.

Kylmiä ja epäedullisia kasvupaikkoja ovat; pohjoisrinteet ja notkelmat, savi- ja hiesumaat, alavat alueet ja suoalueet ja pohjoistuulelle alttiit alueet. Näille alueille on syytä istuttaa vain vyöhykesuosittelun mukaan.

Yhtenäiset kasvillisuusalueet

Rehevät, riittävän tiheät kasvustot varjostavat maanpintaa ja estävät rikkakasvien itämistä. Tiheät istutukset suojaavat myös ainavihantia kasveja kevät auringolta. Kasvillisuusryhmiä ja niihin istutettavien kasvien määriä suunniteltaessa kannattaa pohjana käyttää kasvien arvioitua kokoa muutaman vuoden kuluttua istutuksesta ja aina huomioida lajikohtaiset suositukset istutussyvyydestä ja etäisyyksistä.

Rikkakasvien torjunnassa on apua myös, kun kasvillisuus alueet rajataan selkeästi eroon mm. nurmikosta, käytetään suodatinkangasta ja istutuksissa vain rikkakasvivapaata puhdasta kasvualustaa, ei koskaan peltomultaa ja istutukset katetaan esim. kuorikatteella, maanpeitekasveilla tai esim. katekankaalla ja koristesoralla tai hiekalla. Rikkakasvien siemeniä leviää istutusalueille aina paljon myös ympäristöstä, ulkoisesti, joten alueita pitää yleensä ainakin vähän myös kitkeä.

Hyvä muistaa istutuksissa

- kunnosta maa ja kasvialusta ennen istutusta
- käytä vain rikkakasvivapaata kasvualustaa
- käytä suodatinkankaita, katekankaita ja katteita rikkakasvitorjunnassa
- märillä savi- ja hiesumailla salaojita tai istuta harjuun
- kastele ennen istutusta, istutuksen päätteeksi sekä tarvittaessa kerran viikossa
- kastele runsaasti kerralla, pensaille 20 litraa, puille jopa 30-40 litraa
- tue puut istutuksen yhteydessä tukikepeillä; lehtipuut kahdella ja havupuut kolmella sekä huolla tukisidoksia säännöllisesti

Kestäviä aita ja aidannepensaita

- idänvirpiangervo, korkeus 150 cm
- koivuangervo, korkeus 50-80 cm
- koristeironia, korkeus 150-200 cm
- kuusi
- kääpiöpunapaju, korkeus 50-100 cm
- rinneangervo, korkeus 100 cm
- rusopajuangervo, korkeus 150 cm
- ruusuangervo, korkeus 50-100 cm
- sinikuusama, korkeus 100-150 cm
- taikinamarja, korkeus 50-150 cm
- virpiangervo, korkeus 100-150 cm
- verhoangervo, korkeus 30-40 cm

Kookkaita perennoja ja pensaita ongelmakohtien maisemointiin

- kilpiangervo, korkeus 100-150 cm
- pihlaja-angervo, korkeus 150-200 cm
- röyhytatar, korkeus 100-150 cm

- suomentatar, korkeus 150-200 cm
- tuoksuvatukka, korkeus 200 cm
- viiruhelppi, korkeus 80-100 cm

Nopeasti maata peittäviä matalia pensaita ja maanpeiteperennoja

- kangasajuruoho
- ketohanhikki
- lamoherukka
- lamohietakirsikka
- maahumala
- pikkuherukka
- sinivatukka
- suikeroalpi
- säleikkövilliviini

Vältä näitä!

Suomalaiseen luontoon kuulumattomia, helposti leviäviä kasveja:

- etelänruttojuuri *Petasites hybridus*
- idänkannukka *Cornus alba*
- isopiisku *Solidago gigantea*
- isosorsimo *Glyceria maxima*
- isotuomipihlaja *Amelanchier spicata*
- japaninruttojuuri *Petasites japonicus ssp. giganteus*
- japanintatar *Fallobia japonica*
- jättipalsami *Impatiens glandulifera*
- jättitatar *Fallobia sachalinensis*
- kanadanpiisku *Solidago canadensis*
- kaukasianjättiputki *Heracleum mantegazzianum*
- keltamajanvankaali *Lysichiton americanus*
- kiiltotuhkapensas *Cotoneaster lucidus*
- komealupiini *Lupinus polyphyllus*
- korkeapiisku *Solidago altissima*
- kurturuusu *Rosa rugosa*
- pajuasteri *Aster x salignus*
- persianjättiputki *Heracleum persicum*
- pilvikirsikka *Prunus pennsylvanica*
- punakarhunköynnös (elämänlanka) *Calystegia sepium ssp. spectabilis*
- punalehtiruusu *Rosa glauca*
- rehuvoohenherne *Galega orientalis*
- rohtoraunioyrtti *Symphytum officinale*
- ruotsinraunioyrtti *Symphytum x upilandicum*
- terttuselja *Sambucus racemosa*
- vuorivaahtera *Acer pseudoplatanus*

4) Rakenteiden kunto

Ympäristön näkyvin kehys muodostuu rakennuksista sekä muista rakenteista ja komein kehys hyväkuntoisista ja hoidetuista rakennuksista. Rakennuksen säilymisen perusedellytyksenä on säännöllinen hoito ja kunnossapito. Hoidon laiminlyöminen ja rappeutumisen salliminen aiheuttavat sekä taloudellisia että kulttuuriarvoihin liittyviä menetyksiä.

Säännöllinen hoito ja oikea-aikaiset korjaukset kuuluvat rakennuksen normaaliin ylläpitoon. Hoitotoimenpiteillä voidaan vaikuttaa asumiskustannuksiin sekä siirtää korjaustarpeen syntymistä.

Rakennusten keskeiset hoitotoimenpiteet

- vesikaton kunnon ylläpito ja huolto
- vesikourujen puhdistus
- ikkunoiden ja ulko-ovien riittävä tiivistäminen
- lämmityslaitteiston huolto, puhdistus ja säätö, hormien nuohous
- alapohjan tuuletusaukkojen aukipitäminen home- ja lahovaurioiden estämiseksi.
- rakennusten nosto tai maanpinnan poistaminen puurakenteiden läheisyydestä, etteivät rakennuksen alimmat puuosat vaurioidu
- kasvillisuuden poisto vähintään 0,5 m etäisyydellä rakennuksista

5) RAHOITUSTA KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITOON

6.1 MAATALOUDEN YMPÄRISTÖSOPIMUKSET

Vuonna 2015 maatalouden ympäristötuki muuttui ympäristökorvaukseksi ja sen alla ollut erityisympäristötuki ympäristösopimukseksi. Nykyisellä ohjelmakaudella 2014-2020 sekä viljelijät että rekisteröityneet yhdistykset voivat hakea samoja ympäristösopimuksia, eikä ympäristökorvaukseen sitoutuminen ole enää edellytys niiden hakemiselle ja saamiselle. Sopimukset ovat 5-vuotisia, ja hoidettavan kohteen tulee olla vähintään 0,05 ha ja koko sopimusalueen vähintään 0,3 ha. Kohteelle pitää tehdä hoitosuunnitelma. Sopimuksia haetaan samassa yhteydessä päätukihauun kanssa 15.6. mennessä. Uudella kaudella ympäristösopimusta voi hakea seuraaviin maisemanhoitoon liittyviin toimiin:

- kosteikkojen hoito
- maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito sis. perinnebiotoopit, luonnonlaitumet ja reunavyöhykkeet
- kurki-, hanhi- ja joutsenpellot

Tukitasot ovat nykyään kiinteitä. Kosteikkojen hoitosopimuksessa korvaus on 450 €/ha/vuosi ja kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimuksissa 600 €/ha/vuosi. Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksen osalta tukitasot arvokkaille perinnebiotoopeille ovat 600 €/ha/vuosi ja muille kohteille 450 €/ha/vuosi. Sopimusalueiden hoidon pitää perustua etukäteen tehtyyn suunnitelmaan, ja sen tavoitteena tulee olla mm. luonnon monimuotoisuuden edistäminen, maiseman parantaminen, ravinnekulkeuman vähentäminen sekä alueiden luontoarvojen lisääminen ja säilyttäminen. Tehtävistä toimista tulee pitää hoitopäiväkirjaa. Kosteikkosopimuksissa hoitona käytetään mm. lietteen poistoa, reuna-alueiden kasvillisuuden niittoa tai laidunnusta sekä patojen ja uomien korjausta. Hoitotoimina maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksissa käytetään enimmäkseen laidunnusta, niittoa, raivausta, vieraslajien poistoa ja lehdestystä. Kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimuksissa valittu peltoala kylvetään keskeltä nurmelle, sen ympäriltä ohralle ja uloimpana kauralle. Nurmikasvusto, jonka saa käyttää hyödyksi, tulee niittää vuosittain viimeistään elokuun loppuun mennessä. Ohrakasvusto puidaan ennen tuleentumista siten, että osa viljasta johdetaan maahan ja kaura puidaan normaaliin aikaa tuleentuneena.

Ennen ympäristösopimukseen liittymistä voi hakea ei-tuotannollisten investointien korvausta hoidon aloittamiseen. Sitä voi hakea kosteikkojen perustamiseen sekä perinnebiotooppien

ja luonnonlaidunten alkuraivaukseen ja aitaamiseen. Kumpaakin tukimuodoista voivat hakea viljelijät ja rekisteröidyt yhdistykset ja kosteikkotukea lisäksi vesioikeudelliset yhteisöt. Investointituissa on ympäristösopimusten tavoin oltava tehtynä hoitosuunnitelma kohteelle, ja tehtävistä toimista tulee pitää hoitopäiväkirjaa. Investointituissa on lisäksi säilytetty kustannusperusteisuus eli tuki määräytyy aiheutuneista kuluista ja tulonmenetyksistä. Kosteikkoinvestoinneissa enimmäistukitaso on 11669 €/ha, ja jos kohde on kooltaan 0,3-0,5 ha, tukikatto on 3225 €/kohde. Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten osalta tukikatot ovat alle 3 ha:n kohteilla 1862 €/ha, 3-10 ha:n kohteilla 1108 €/ha ja yli 10 ha:n kohteilla 754 €/ha.

Hyvä muistaa, kun hakijana on yhdistys

- Yhteyshenkilöllä, allekirjoittaneella, on oltava nimenkirjoitusoikeus
- Hakemuksen liitteeksi kopio sen kokouksen pöytäkirjasta, missä asiasta on päätetty
- Sopimusalue oltava yhdistyksen hallinnassa koko sopimuskauden, liitteeksi sopimuskauden kattava vuokrasopimus

Neuvo 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmän puitteissa tarjotaan viljelijöille ja ympäristösopimukseen sitoutuneille muille maankäyttäjille ilmaista neuvontaa. Neuvontaan on varattu yhtä viljelijää kohden 3500€/tukikausi. Viljelijän ei siis tarvitse maksaa neuvonnasta, vaan sen tekee Maaseutuvirasto viljelijän ilmoitusta vastaan. Kaikki hyväksytyt neuvot kootaan alueittain listoille, josta viljelijä voi valita tarvitsemansa neuvonnan aihealueen ja itse neuvonnan.

Lisätietoa: Kaisu Wallin p. 050 590 2085, ProAgria Länsi-Suomi / Länsi-Suomen maaja kotitalousnaiset

6.2. KESTÄVÄN METSÄTALouden RAHOITUSLAKI (KEMERA)

Kestävän metsätalouden rahoituslain eli Kemeran tarkoituksena on rahoittaa valtion varoista metsänhoito- ja -parannustöitä, jotka turvaavat puuntuotantoa, mutta ovat huonosti kannattavia

tai tuottavat hyötyä vasta vuosikymmenien kuluttua. Myös luonnontuhoista aiheutuneisiin metsän uudistamiskuluihin sekä biologista monimuotoisuutta ylläpitäviin toimiin voi saada rahoitusta Kemerasta. Kemeran uudistunut laki astui voimaan 2016 ja se on voimassa vuoden 2020 loppuun asti.

Vanhan lain alla tehtyjen sopimusten maksatusta voidaan kuitenkin jatkaa vuoteen 2019. Kembra-lain uudistuksen myötä rahoitettavista toimenpiteistä on tehtävä hakemus ennen työn aloittamista.

Arvokkaille metsäkohteille voidaan hakea ympäristötukea ja metsäluonnon hoidon tukea. Kummassakin tukimuodossa tehdään 10 vuoden määräaikainen sopimus metsäkeskuksen ja metsänomistajan välillä. Ympäristötukea metsäluonnon säilyttämiseen voi saada metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä muiden arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämiseen. Ensisijaisia kohteita ovat rehevät lehto- ja korpikohteet sekä pienvesien lähiympäristöt. Metsälain mukaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet tulee säilyttää. Ympäristötuella voidaan korvata metsänomistajalle metsän biologisen monimuotoisuuden tai erityisen tärkeän elinympäristön säilyttämisestä tai muusta luonnonhoidosta aiheutuvia lisäkustannuksia tai tulonmenetyksiä. Saatava tuki riippuu alueen pinta-alasta, sen puustosta ja metsäomistajan saman kunnan alueella olevien metsien välittömistä hakkuumahdollisuuksista. Uudella laki-kaudella myös hankkeiden suunnittelu ja toteutus selvitys sisältävät kokonaiskustannuksiin.

Metsäkeskus voi myöntää ympäristötukea käytettävissä olevien määrärahojen mukaan myös muihin kohteisiin. Muita metsäluonnon arvokkaita elinympäristöjä ovat metsälaissa luetellut elinympäristöt, jotka eivät täytä ominaispiirteiltään lain vaatimuksia, sekä vanhat luonnonsuojelullisesti arvokkaat metsiköt, harjujen paisterinteet, supat, ruohoiset suot, perinnemaisemien hakamaat ja metsäniityt.

Metsäluonnon hoidon rahoitusta voivat saada alueellisesti merkittävät, usean tilan alueelle ulottuvat hoito- ja kunnostustyöt, jotka liittyvät esim. maisemanhoitoon, vesistöhaittojen estämiseen, arvokkaiden elinympäristöjen hoitoon tai ennallistamiseen. Metsäluonnonhoitohankkeet suunnitellaan ja toteutetaan Metsäkeskuksen toimesta tai sen valvonnassa. Rahoitus määräytyy hankekohtaisesti.

Lisätietoa: Rahoitus- ja tarkastuspalveluiden päällikkö Aki Hostikka p. 029 432 5405, Suomen metsäkeskus

6.3. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO) on vapaaehtoisuuteen perustuva metsiensuojeluohjelma, jota ohjaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. METSO:n tavoitteena on auttaa maanomistajia suojelemaan metsien monimuotoisuutta ja hidastamaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Ohjelmalla pyritään suojelemaan monimuotoisuudeltaan erityisen arvokkaita metsäisiä elinympäristöjä, joita ovat lehdot, lahoppuustoiset metsät, pienvesien lähimetsät, suot, metsäluhdat ja tulvametsät, harjujen paahdeympäristöt, maankohoamisrannikko, perinneympäristöt, kalkkikalliot sekä muut kalliot, jyrkänteet ja louhikot. Ohjelman toimenpidevaihtoehtoina ovat pysyvä suojelu, määräaikainen suojelu ja metsäluonnonhoito. METSO-kohteissa aktiivinen luonnonhoito suunnitellaan ja toteutetaan luonnonhoitohankkeena, josta ei koidu metsänomistajalle kuluja.

Lisätietoa: Projektipäällikkö Kimmo Syrjänen p. 0295 251 666, Suomen ympäristökeskus

6.4. RAKENNUSSUOJELUAVUSTUS

Rakennusperinnön hoitoon voidaan myöntää avustuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille, jotka on suojeltu asema- tai rakennuskaavan suojelumerkinnällä tai jotka sisältyvät luetteloon kunnan arvokkaasta rakennetusta ympäristöstä. Lisäksi avustusta voidaan myöntää rakennusten, joiden rakennushistoriallisesta arvosta museoviranomainen on antanut myönteisen lausunnon, hoitoon. Avustuksia myönnetään korjauksiin, joilla edistetään rakennusten säilymistä. Avustuksia käytetään yleensä rakennusten ulkovaippojen korjauksiin - esimerkiksi vesikaton, ulkoseinien, ikkunoitten, ulko-ovien, perustusten ja kantavien rakenteiden korjauksiin, mutta myös kohteiden säilyttämisen edellyttämät selvitykset voivat olla avustusten kohteina.

Tukea voivat hakea

- kunnat ja kuntayhtymät
- yksityiset kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen omistajat
- rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja

- rakennuksen tai alueen ominaisuuteen ja historiallisen aitouden tulee säilyä

- korjattaessa sallitaan vain mahdollisimman pienet muutokset
- rakennuksen käyttö on sopeutettava oleviin tiloihin
- työ tulee tehdä perinteisin työmenetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein

Tukea EI myönnetä rakennuksen siirtämiseen, samannäköistämiseen, koristemaalausten kunnostamiseen, käyttömukavuuden lisäämiseen, väliaikaisiin toimenpiteisiin tai toistuvaluonteisiin

ylläpitokorjauksiin, eikä muihin ei-antikvaarisiin korjauksiin. Tukea voidaan myöntää enintään 50 % kustannuksista. Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Lisätietoa: arkkitehti Anna-Leena Seppälä p. 050 4339910, Varsinais-Suomen Elykeskus ja ympäristöministeriö www.ymparisto.fi

6.5. MUSEOVIRASTON RAKENNUSTEN ENTISTÄMISAVUSTUS JA TUKI MUINAISJÄÄNNÖSALUEIDEN HOITON

Tukea voi hakea

- yksityiset ja yhteisöt
- kunnat vain, jos kohde on suojeltu rakennussuojelulailla (60/1985) tai lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) tai muinaismuistolailalla (295/1963)

Mihin kohteisiin tukea myönnetään

- lain nojalla suojeltuihin rakennuksiin
- autiokirkkoihin tai niihin verrattaviin rakennuksiin
- muihin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin
- muinaismuistolailalla rauhoitettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin

Mihin työhön tukea myönnetään

- entistämiseen
- rakennuksen konservointiin, kunnostamiseen tai historiallisen asun palauttamiseen
- muinaisjäännösten säilymistä parantaviin toimenpiteisiin, kuten kasvillisuuden ja puuston käsittelyyn

Tukea EI myönnetä esimerkiksi perusparannukseen (lisälämmöneristys, vesijohto, viemäri, sähkö, kylpyhuone tms.) tai muinaisjäännösalueiden kaivaustutkimuksiin. Avustuksen määrä harkitaan tapauskohtaisesti.

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja

- avustusta ei myönnetä takautuvasti jo tehtyihin tai aloitettuihin töihin
- rakennuksen tai alueen ominaisluonteen ja historiallisen aitouden säilyminen
- korjattaessa vain mahdollisimman pienet muutokset sallitaan
- rakennuksen käyttö sopeutetaan oleviin tiloihin ja työ tehdään perinteisin menetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein
- muinaisjäännöksiä ei saa kaivaa, peittää, muuttaa, vahingoittaa, poistaa tai muutoin kajota, ellei Museovirasto ole toimintaa hyväksynyt avustuspäätöksessä

Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Museoviraston päätös perustuu yhteistyöhön opetusministeriön, Museoviraston museotoimen kehittäminen -yksikön, maakuntamuseoiden, ympäristökeskusten, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen, Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Museovirasto voi harkintansa mukaan siirtää hakemuksen yllämainitun viranomaisen käsiteltäväksi, jos kohde ja hanke ovat ensisijaisesti muuhun hallinnonalaan kuuluva.

Lisätietoa: Museovirasto, http://www.nba.fi/fi/avustukset/rakennusten_entistamis-avustukset

6.6. LEADER-RAHOITUS

Leaderin periaatteena on tuoda EU:n, valtion ja kuntien rahoitus esim. yksityisten toimijoiden ja yhdistysten saataville. Leader-rahoitusta voi hakea yleishyödylliseen kehittämishankkeeseen, investointihankkeeseen tai yrityshankkeeseen, ja sillä voidaan tukea mm. kylien elinvoimaisuutta, harrastusmahdollisuuksia sekä yritysten perustamista tai kehittämistä. Toimien tarkoituksena tulee olla maaseudun mahdollisuuksien ja vetovoiman lisääminen.

Suomessa on 56 Leader-ryhmää, jotka toimivat paikallisesti ja muodostavat omat ohjelmansa ja valitsevat rahoitettavat hankkeet. Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueella toimivat mm. Varsin Hyvä ja Ravakka ry.

Leader-rahoituksen ohjelmakaudella 2014–2020 ovat haussa teemahankkeet. Niiden perusajatuksena on, että Leader-ryhmä tekee hankesuunnitelman, hakee tuen ja hoitaa hallinnointiin liittyvät työt. Näin toimenpiteiden toteuttajien byrokratiataakka keventyy, jolloin yhteisöjen mahdollisuudet hyödyntää ohjelman rahoitusta helpottuvat. Leader-ryhmän hakema teemahanke on eräänlainen sateenvarjohanke, jonka alle mahtuu teeman sisällä olevat käytännön toimenpiteet. Toimenpiteitä tehdään siis rajatun teeman sekä haku- ja toteutusajan sisällä. Hanketyypin avulla voidaan edistää Leader-ryhmän paikallisen strategian toteuttamista.

Ravakka ry:n teemahanke on LuRe- Luontoreitit ja kohteet, joka toteutetaan 2.12.2016-30.12.2018.

Lisätietoa: <http://leadersuomi.fi/fi>

6. LAIDUNPANKKI

Laidunpankki on internetissä toimiva palvelusivusto, joka auttaa maisemanhoidosta kiinnostuneita

nautojen, lampaiden ja hevosten omistajia sekä laidunmaan haltijoita kohtaamaan toisensa. Sivuilta löytyy tietoa maisemalaiduntamisesta ja sen toteuttamisesta käytännössä. Laidunpankin hakupalveluun voi jättää oman ilmoituksen, jolla voi tarjota maata laidunnettavaksi tai eläimiä maisemanhoitajiksi. Hakupalvelun kautta voi myös etsiä eläimiä ja laidunalueita paikkakunnittain.

Lisätietoja: www.laidunpankki.fi